

Mi lett belőled ifjú vegyész? – Janáky Csaba, Lendület kutatócsoport-vezető, Szegedi Tudományegyetem

Mikor nyertél vagy értél el helyezést kémiai versenyeken?

A kémia OKTV-versenyen 2001-ben 13., majd 2002-ben holtversenyben 1–2. helyezést értem el. Ezt megelőzően 1999-ben és 2000-ben az Irinyi János Országos Kémiaversenyen 3. illetve 2. helyezésben részesültem.

Ki volt a felkészítő tanárod? Hogyan gondolsz vissza rá?

A szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium speciális kémia tagozatos osztályába jártam, ahol a néhai Meleg István tanár úr tanított. Az Ő hívó szavára

választottam a gimnáziumot és a kémia tagozatot. Személye nagyon meghatározó volt a későbbi fejlődésem szempontjából is: a szakmai igényességet és a koncentrált munkavégzés fontosságát is tőle sajátítottam el. Fájdalmasan korán hunyt el, mielőtt még érettségiztem volna.

Milyen indíttatásból kezdted el a kémiával komolyabban foglalkozni?

Elég szerteágazó érdeklődésem volt, a természettudományoktól kezdve a gazdaságtudományon át, a diplomáciáig. Éppen ezért a döntés sem volt egyértelmű, sokat gondolkodtam, hogy mi is lenne a legmegfelelőbb. Végül a vegyész szak mellett döntöttem, majd másodévtől kezdve párhuzamosan elvégeztem a közgazdaságtant is; mindkettőt a Szegedi Tudományegyetemen. Azért ezt a kombinációt választottam, mert mindenképpen szerettem volna alapos tudományos ismeretekre szert tenni, emellett arra is kíváncsi voltam, hogy miként lehet ezt a tudást hasznosítani.

Ismerted-e diákkorodban a KÖKÉL-t?

Igen, bár a feladatbeküldő versenyekben nem igazán vettem részt. Akkoriban a Vegyésztna és a diákolimpiai felkészítő verseny feladatai elég elfoglaltságot adtak. Számomra gimnazistaként a KÖKÉL legfontosabb szerepe az volt, hogy a korábbi évek Irinyi-versenyeinek feladatai mind hozzáférhetőek voltak benne.

Hozzásegítettek-e a pályaválasztásodhoz a versenyeken elért eredmények?

A különböző tanulmányi versenyeken elért eredmények megerősítettek abban, hogy a kémia egy olyan terület, ahol sikereket tudok elérni. Ugyanakkor a tudományos életben elengedhetetlenül szükséges kreativitás fejlesztését nem segítették, hiszen a legtöbb esetben ezek a feladatok csupán sablonokon alapuló megoldásokat igényeltek. Más, a kísérletes tudományokban szintén rendkívül fontos készségeket azonban megerősítettek, például a monotonitástűrést és a hibák minimalizálását is.

Mi a végzettséged és a pillanatnyi foglalkozásod? Maradtál-e a kémiai pályán?

Jelenleg kutatóként és oktatóként dolgozom a Szegedi Tudományegyetemen. A Magyar Tudományos Akadémia „Lendület” programjának segítségével 2014-ben alapítottam meg a MTA-SZTE „Lendület” Fotoelektrokémiai Kutatócsoportot, ahol a fény és az elektrokémia kapcsolatát kutatjuk.

Nyertél-e más versenyt, ösztöndíjat (hazait, külföldit)?

Igen, sikerült elég sok díjat és ösztöndíjat elnyerni. Ezek közül talán a legfontosabb a 2010-ben elnyert Marie Curie-ösztöndíj. Ez egy kutatóképzési ösztöndíj, amelynek segítségével 2011 és 2013 között két évet tölthettem el az USA-ban, a University of Texas at Arlington egyetemen. Ezt követően ez az ösztöndíj egy évig támogatta a hazatérésemet Magyarországra. Egy másik fontos mérföldkő az Európai Kutatási Tanács (ERC) támogatásának elnyerése volt a tavalyi évben, amellyel sikerült tovább erősíteni a kutatócsoportot.

Van-e kémikus példaképed (akár kortárs is)? Miért pont ő?

Klasszikus példaképem nincsen, de több olyan kolléga van, akire felnézek. Azok a kutatók inspirálnak, akik mindvégig szem előtt tartják az ipar igényeit, ugyanakkor ez nem szűkíti be a gondolkodásukat és a kreativitásukat. Ezt a két dolgot nem könnyű egyszerre figyelembe venni, de azt gondolom, hogy az előttünk álló nagy kihívások csak így oldhatók meg.

Mit üzensz a ma kémia iránt érdeklődő diákoknak?

Azt, hogy tartsanak ki a kémia mellett. A kémia mindenképpen központi szerepet fog játszani a jövőbeni igények kielégítésében az élelmiszerek, a víz, az energia stb. területén. Új megoldások, új anyagok és új módszerek egyaránt szükségesek lesznek, amihez motivált fiatal szakemberekre lesz szükség.

Mi az, amit mindenképp szeretnél, ha megtudnának rólad? Pl. Mi a hobbid - a kémián kívül? Van-e kedvenc anyagod (ha igen, miért éppen az)? (Ill. bármi, amit szívesen megosztanál a KÖKÉL olvasóival.)

Kedvenc anyagom nincs, viszont kedvenc vizsgálati módszereim vannak. Minden olyan anyagvizsgálati (pl. elektronmikroszkópos) technika, amellyel kémiai reakciók közben (*in situ*) lehet követni a történéseket az rettentő izgalmas, és a jövőben áttörő eredményekkel kecsegtet. Személyes hobbik közül a kézilabdát említeném, ahol NB I-es játékevezető voltam, míg jelenleg ellenőrként tevékenykedem.